

Sygn. akt II KK 289/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)
SSN Tomasz Grzegorzczak
SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Oziębła

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza
w sprawie **S. Z. J., P. J. B., W.J. A.**
skazanych z art. 279 § 1 kk i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 9 stycznia 2014 r.,
kasacji, wniesionych przez obrońców skazanych
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 29 listopada 2012 r., utrzymującego w
mocy wyrok Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 22 lipca 2011 r.,

1) uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie, w jakim wyrok ten utrzymał w mocy pkt 70 i 75 wyroku Sądu Okręgowego w Ł. w odniesieniu do W. J. A. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2) na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie, w jakim wyrok

ten utrzymał w mocy pkt. 83 i 86 wyroku Sądu Okręgowego w Ł. w odniesieniu do S. Z. J., i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w postępowaniu odwoławczym;

3) oddała kasację S. Z. J. jako oczywiście bezzasadną;

4) oddała kasację P. B. w zakresie zarzutu sformułowanego w pkt. I jako niezasadną, a w zakresie pozostałych zarzutów jako oczywiście bezzasadną;

5) oddała kasację W. J. A. w zakresie zarzutu wskazanego w pkt. I jako oczywiście bezzasadną;

6) zwalnia S. Z. J. od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, w tym opłaty od kasacji, w części na niego przypadającej;

7) obciąża P. B. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego, w tym opłatą od kasacji, w części na niego przypadającej;

8) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata D. B. (Kancelaria Adwokacka) kwotę 1 476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych), w tym 23 % podatku VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz udział w rozprawie kasacyjnej tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną z urzędu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 22 lipca 2011 r.:

- I. W. J. A. został uznany winnym szeregu przestępstw z:
- art. 258 § 1 k.k. (pkt 58 wyroku),
 - art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i w związku z art. 64 § 2 k.k. (pkt 59 wyroku),
 - art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i art. 64 § 2 k.k. (pkt 60 wyroku),
 - art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w związku z art. 11 § k.k. i art. 64 § 2 k.k. (pkt 61 wyroku),

- art. 279 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 2 kk, art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i w związku z art. 64 § 2 kk, (pkt 62 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. w związku z art. 64 § k.k. (pkt 63 wyroku),
- art. 18 § 3 k.k. w związku z art. 286 § 2 kk, w związku z art. 64 § 1 k.k. (pkt 64 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i w związku z art. 64 § 2 k.k. (pkt 65 wyroku),
- art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i w związku z art. 64 § 2 kk, art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i w związku z art. 64 § 2 k.k. (pkt 66 wyroku),
- w art. 278 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 k.k. (pkt 67 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 278 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. i art. 286 § 2 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. i art. 64 § 1 i 2 k.k. i art. 65 § 1 k.k. i za to, (pkt 68 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. i art. 276 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 kk, w związku z art. 64 § 2 k.k. i w związku z art. 12 k.k. (pkt 69 wyroku),
- art. 280 § 1 k.k. i art. 189 § 2kk i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. w związku z art. 12 k.k. (pkt 70 wyroku), polegającego na tym, że w dniu 19 września 2004 r. R.D., W. A. i S. J. siłą zaciągnęli S. W. do samochodu i zawieźli go na teren domków działkowych w okolicy Z., gdzie w jednym z nich przykuli go kajdankami do ściany, po czym zaczęli go na siłę poić alkoholem. Następnie na skutek bicia uzyskali od niego numer konta bankowego, na którym zdeponowane miał oszczędności. Zabrali mu również jego dokumenty w postaci dowodu osobistego i książeczki wojskowej. Działający w porozumieniu z nimi R. D. zwrócił się do A. M. o to, aby znalazł kogoś podobnego do S. W., by przy użyciu zabranych dokumentów mógł dokonać wypłaty pieniędzy w banku, podając się za właściciela rachunku. A. M. zaproponował to swojemu szwagrowi D. T. W dniu 20 września 2004 r. D. T. w Banku [...] bezskutecznie próbował podjąć kwotę 20.000 zł podpisując stosowne formularze, jako S. W. Pracownik Banku stwierdził jednak

niezgodność jego podpisu z wzorem i odmówił wypłacenia pieniędzy. Kolejno w dniu 21 września 2004 r. D. T. w analogiczny sposób podjął skuteczną próbę wypłacenia pieniędzy (15.000 zł) w Oddziale Banku [...]. W dniu 22 września 2004 r. D. T., A. M. i R. D. po raz kolejny pojechali do Ł., gdzie D. T., w tym samym Oddziale Banku raz jeszcze podjął próbę wypłacenia takiej samej kwoty pieniędzy z rachunku S. W. Jednak pracownicy Banku zorientowali się, że jest to próba wyłudzenia wypłaty przez osobę nieuprawnioną i D. T. został zatrzymany przez ochronę banku, a następnie przekazany w ręce Policji. S. W. odzyskał wolność w dniu 22 września 2004 r.,

- art. 263 § 2 k.k. (pkt 71 wyroku),
- art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i w związku z art. 64 § 2 k.k. (pkt 72 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. i art. 286 § 2 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. i w związku z art. 64 § 2 k.k. (pkt 73 wyroku),
- art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 k.k. (pkt 75 wyroku).

Następnie (w pkt 75 wyroku) na podstawie art. 85 kk, art. 86 § 1 i 2 k.k. i art. 91 § 2 kk, w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzonych oskarżonemu W. J. A. w punktach od 58 do 74 orzekł jako karę łączną 15 lat pozbawienia wolności, natomiast w miejsce jednostkowych kar grzywny wymierzonych oskarżonemu W. J. A. w punktach od 59 do 70 oraz od 72 do 74 orzekł jedną karę łączną grzywny w wysokości 350 stawek dziennych po 10 złotych stawka.

II. P. J. B. został uznany winnym przestępstw z:

- art. 258 § 1 k.k. (punkt 76 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 278 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. i art. 286 § 2 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. i art. 65 § k.k. (punkt 77 wyroku).

Następnie (punkt 78 wyroku) na podstawie art. 85 kk, art. 86 § 1 k.k. i art. 91 § 2 kk, w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzonych

oskarżonemu P. J. B. w punktach od 76 do 77 orzekł jedną karę łączną 6 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności.

III. S. Z. J. został uznany winnym szeregu przestępstw z:

- art. 258 § 1 k.k. (punkt 79 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 kk, art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i w związku z art. 64 § 1 kk, art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. oraz art. 279 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 k.k. (punkt 80 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 278 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. i art. 286 § 2 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. i art. 64 § k.k. i art. 65 § 1 k.k. (punkt 81 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. i art. 276 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 kk, w związku z art. 64 § 1 k.k. w związku z art. 12 k.k. (punkt 82 wyroku),
- art. 280 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. w związku z art. 12 k.k. i w związku z art. 64 § 1 k.k. (punkt 83 wyroku),
- art. 279 § 1 k.k. (punkt 84 wyroku),
- art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 k.k. (punkt 85 wyroku).

Następnie (pkt 86 wyroku) na podstawie art. 85 kk, art. 86 § 1 i 2 k.k. i art. 91 § 2 k.k., w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzonych oskarżonemu S. Z. J. w punktach od 79 do 85 orzekł jako karę łączną 12 lat pozbawienia wolności, natomiast w miejsce jednostkowych kar grzywny wymierzonych oskarżonemu S. Z. J. w punktach od 80 do 85 orzekł karę łączną grzywny w wysokości 300 stawek dziennych po 10 złotych stawka.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 r. utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego z dnia 22 lipca 2011 r.

Od tego prawomocnego rozstrzygnięcia kasację wnieśli obrońcy K. J., W. A. oraz P.B.

Obrońca K. J. zarzucił przedmiotowemu wyrokowi:

„(...) rażąco naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku, a to art. 2 § 2 k. p. k, art. 4 k. p. k, oraz art. 391 § 1 k. p.k., art. 392 § 1 k. p. k. polegające na odczytaniu zeznań świadków i uznanie za ujawnione bez odczytywania dokumentów mimo sprzeciwu stron oraz uznaniu mimo, że okoliczności, na które zeznawali świadkowie nie były na tyle doniosłe, że przesłuchanie świadków na rozprawie było niezbędne oraz, że oskarżony okolicznościom na które zeznawali świadkowie nie zaprzeczał, a w szczególności:

1. odczytanie zeznań świadków, co do których oskarżony S. J. oraz inni oskarżeni nie tylko zgłaszali sprzeciw co do odczytania ich zeznań i zaniechanie przesłuchiwania świadków na rozprawie, ale wręcz wnosili o ich wezwanie na rozprawę i bezpośrednio przesłuchanie- art. 391 § 1 k. p. k., art. 392 § 1 k. p. k.
2. uznanie za ujawnione w całości bez ich odczytywania dokumentów zgromadzonych w sprawie, podczas gdy oskarżony S. J. zgłaszał wniosek o ich odczytanie, a to w sytuacji gdy jak twierdzi nie zapoznał się w całości z aktami sprawy, gdyż nie wszystkie tomy akt zostały mu udostępnione- art. 394 § 1 i 2 k. p. k.”

Podnosząc powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego z 29 listopada 2012 r. oraz utrzymanego tymże wyrokiem w mocy wyroku Sądu Okręgowego z 22 lipca 2011 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Obrońca W. A. zarzucił przedmiotowemu wyrokowi:

„I. Rażąco naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to:

- 1) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. - przez zaniechanie prawidłowego odniesienia się do podniesionego w apelacji zarzutu dotyczącego dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie czynów przypisanych oskarżonemu W. A., w szczególności w postaci wyjaśnień współoskarżonych R. D., a nadto M. K. i J. K. będących dowodem z tzw. pomówienia, który powinien być przez Sąd oceniony niezwykle rozważnie i wnikliwie, a którym to wymogom Sąd Okręgowy wydając rozstrzygnięcie, nie sprostął, dokonując li tylko zbiorczej oceny tych dowodów, jednocześnie pozostawiając poza swoimi rozważaniami istotne okoliczności, które

wpływały w sposób bezpośredni na ocenę wartości dowodowej przekazywanych przez nich relacji, mimo ujawnienia w toku postępowania istotnych okoliczności podważających ich wiarygodność, w tym w szczególności w sposób negatywny weryfikujących zasadniczy z tych dowodów, tj. wyjaśnienia R. D., a które to sprzeczności zostały przez Sąd w sposób, nieuprawniony zmarginalizowane i bezzasadne poprzestanie w tym zakresie przez Sąd Apelacyjny na odwołaniu się w sposób ogólnikowy do trafności ustaleń, ocen i poglądów wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji;

2) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 4 i 5 k.p.k. w zw. z art. 392 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. - przez brak rzetelnego odniesienia się do postawionego w apelacji zarzutu dotyczącego bezzasadnego oddalenia wniosków oskarżonego W. A. o bezpośrednie przesłuchanie świadków, co do których Prokurator zaniechał ich wezwania w akcie oskarżenia w trybie art. 333 § 2 k.p.k. - mimo, iż zgłoszenie takiego wniosku, obligowało Sąd do przesłuchania tych osób, zwłaszcza w sytuacji, gdy istotna ich część była bądź to osobami pokrzywdzonymi, bądź też ich zeznania zawierały istotne informacje dotyczące okoliczności zdarzeń, w tym takie, które mogłyby pozwolić nie tylko na zweryfikowanie, czy podane przez pokrzywdzonych informacje dotyczące utraconego mienia, czy też jego wartości - są wiarygodne, ale także mogłyby pozwolić na zweryfikowanie okoliczności podawanych przez osoby pomawiające oskarżonych o współudział w przypisanych im zdarzeniach, co do ich rzekomego przebiegu, a następnie ocenę wiarygodności ich depozycji - co do którego, Sąd Apelacyjny nie rozważył wszystkich argumentów apelacji w sposób rzetelny.

II. Rażąco naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to art. 280 § 1 k.k. - poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie za Sądem I instancji, iż skazany W. A. zachowaniem przypisanym mu w pkt. 70 sentencji wyroku wyczerpał znamiona przestępstwa rozboju - podczas, gdy w ustalonym przez Sąd Okręgowy stanie faktycznym (następnie zaaprobowanym przez Sąd Apelacyjny), używanie przemocy i doprowadzenie pokrzywdzonego do stanu bezbronności w celu uzyskania od niego informacji dotyczących jego rachunku bankowego, tj. ujawnienia przez pokrzywdzonego numeru posiadanego rachunku oraz hasła zabezpieczającego jego konto, mogło zostać co najwyżej

ocenione i zakwalifikowane, jako wyczerpujące dyspozycję art. 191§ 1 k.k. (niezależnie od kumulatywnego zakwalifikowania jako wypełniającego znamiona przestępstwa z art. 189 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 kk)”.

Podnosząc powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego z 29 listopada 2012 r. oraz utrzymanego tymże wyrokiem w mocy wyroku Sądu Okręgowego z 22 lipca 2011 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Obrońca P. B. zarzucił przedmiotowemu wyrokowi:

„I. Rażące naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie 80 k.p.k.. stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt. 10 k.p.k. oraz rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.

- polegające na utrzymaniu wyroku Sądu Okręgowego w mocy, pomimo, iż Sąd Okręgowy przeprowadził rozprawę główną w dniu 29 czerwca 2010 r. pod nieobecność obrońcy oskarżonego P. B. (który usprawiedliwił swoje niestawiennictwo i wniósł o odroczenie rozprawy) - w sytuacji, gdy w związku z pozbawieniem oskarżonego wolności oraz rozpoznawaniem sprawy przez Sąd Okręgowy - jego udział na rozprawie głównej był obowiązkowy, przy jednoczesnym sprowadzeniu przez Sąd Apelacyjny kontroli odwoławczej w/w zarzutu jedynie do powtórzenia oceny Sądu meriti, bez jednoczesnego wnikliwego przeanalizowania argumentacji zawartej w tym zakresie w uzasadnieniu apelacji obrońcy.

II. Rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to:

1) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. - przez zaniechanie prawidłowego odniesienia się do podniesionego w apelacji zarzutu dotyczącego dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie czynów przypisanych oskarżonemu P. B., w szczególności w postaci wyjaśnień współoskarżonych R. D., a nadto M. K. i J. K. będących dowodem z tzw. pomówienia, który winien być przez Sąd oceniony niezwykle rozważnie i wnikliwie, a którym to wymogom Sąd Okręgowy wydając rozstrzygnięcie nie sprostął, dokonując li tylko zbiorczej oceny tych dowodów, jednocześnie pozostawiając poza swoimi rozważaniami istotne okoliczności, które

wpływały w sposób bezpośredni na ocenę wartości dowodowej przekazywanych przez nich relacji, mimo ujawnienia w toku postępowania istotnych okoliczności podważających ich wiarygodność, w tym w szczególności w sposób negatywny weryfikujących zasadniczy z tych dowodów, tj. wyjaśnienia R. D., a które to sprzeczności zostały przez Sąd w sposób nieuprawniony zmarginalizowane i bezzasadne poprzestanie w tym zakresie przez Sąd Apelacyjny na odwołaniu się w sposób ogólnikowy do trafności ustaleń, ocen i poglądów wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji;

2) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 4 i 5 k.p.k. w zw. z art. 392 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. - poprzez brak rzetelnego odniesienia się do postawionego w apelacji zarzutu dotyczącego bezzasadnego oddalenia wniosków oskarżonego P. B. o bezpośrednie przesłuchanie świadków, co do których Prokurator zaniechał ich wezwania w akcie oskarżenia w trybie art. 333 § 2 k.p.k. - mimo, iż zgłoszenie takiego wniosku obligowało Sąd do przesłuchania tych osób, zwłaszcza w sytuacji, gdy istotna ich część była bądź to osobami pokrzywdzonymi, bądź też ich zeznania zawierały istotne informacje dotyczące okoliczności zdarzeń, w tym takie, które mogłyby pozwolić nie tylko na zweryfikowanie, czy podane przez pokrzywdzonych informacje dotyczące utraconego mienia, czy też jego wartości - są wiarygodne, ale także mogłyby pozwolić na zweryfikowanie okoliczności podawanych przez osoby pomawiające oskarżonych o współudział w przypisanych im zdarzeniach, co do ich rzekomego przebiegu, a następnie ocenę wiarygodności ich depozycji - co do którego, Sąd Apelacyjny nie rozważył wszystkich argumentów apelacji w sposób rzetelny”.

Podnosząc powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego z 29 listopada 2012 r. oraz utrzymanego tymże wyrokiem w mocy wyroku Sądu Okręgowego z 22 lipca 2011 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na kasację Prokurator wniósł o oddalenie wszystkich kasacji, jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Trafny okazał się zarzut podniesiony w kasacji W. A. a dotyczący zakwalifikowania czynu przypisanego mu w pkt. 70 wyroku Sądu I instancji, jako

przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. Sąd Apelacyjny, kontrolując w tym zakresie to orzeczenie, stwierdził, że różnica pomiędzy przestępstwem rozboju z art. 280 § 1 k.k., a przestępstwem zmuszania z art. 191 § 1 k.k. wyraża się w odmiennej motywacji (celu) towarzyszącej sprawcy czynu. Zdaniem Sądu *„jeżeli działanie sprawcy jest obliczone na zmuszenie pokrzywdzonego do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, to jego czyn winien podlegać kwalifikacji prawnej w oparciu o przepis art. 191 § 1 k.k.. Jeżeli natomiast stosując przemoc wobec pokrzywdzonego, sprawca zmierza do dokonania zaboru jego mienia ruchomego, mamy do czynienia z rozbojem”*. Odwołując się do tej tezy, Sąd Odwoławczy uznał, że skoro celem działania W. A. było wypłacenie pieniędzy z rachunku bankowego pokrzywdzonego, co było poprzedzone uzyskaniem od niego niezbędnych informacji, to nie miał znaczenia fakt *„że zawładnięcie mieniem pokrzywdzonego (częścią pieniędzy zgromadzonych w banku) nie nastąpiło niezwłocznie po zastosowaniu wobec S. W., a stosowanie przez sprawców określonych środków mających na celu przełamanie oporu pokrzywdzonego i w konsekwencji wyjawienie numeru rachunku – było znacznie rozciągnięte w czasie”*.

Niewątpliwie trafny jest pogląd Sądu Odwoławczego, co do istotnego znaczenia celu działania sprawcy jako kryterium odróżniającego przestępstwo zmuszania (art. 191 § 1 k.k.) od przestępstwa rozboju z art. 280 § 1 k.k. Błędne jest jednak przekonanie Sądu, że jest to kryterium rozstrzygające. Dla realizacji znamion typu czynu zabronionego z art. 280 § 1 k.k. konieczne jest bowiem przede wszystkim wypełnienie przez sprawcę znamion o charakterze przedmiotowym, a więc dokonanie kradzieży przy użyciu przemocy wobec osoby, groźby natychmiastowego użycia takiej przemocy albo przez doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności. Dla realizacji znamion strony przedmiotowej przestępstwa rozboju niezbędne jest przy tym, by posłużenie się wyżej wymienionymi sposobami oddziaływania na pokrzywdzonego nastąpiło bezpośrednio przed lub w trakcie realizacji znamion kradzieży. Istota rozboju sprowadza się bowiem do tego, że zamach na mienie powiązany jest z pozbawieniem ofiary możliwości podjęcia środków obronnych.

Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Odwoławczego, za „kradzież”, której dokonanie warunkowało przypisanie W. A. odpowiedzialności karnej z art. 280 § 1

k.k. uznał on zawładnięcie mieniem S. W. w postaci wypłacenia pieniędzy z należącego do pokrzywdzonego rachunku bankowego. Jednocześnie Sąd Odwoławczy przyznaje, że owo zawładnięcie „*nie nastąpiło niezwłocznie po zastosowaniu przemocy wobec (...) S. W.*” Wynika stąd, że zdaniem Sądu Odwoławczego dla realizacji znamion przestępstwa rozboju nie jest istotne, czy do kradzieży dojdzie bezpośrednio po zastosowaniu przemocy czy też później, a decydujące znaczenie ma cel sprawcy stosującego przemoc. Taka interpretacja jest wadliwa (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 maja 2001 r. II AKa 83/01, KZS 2002/10/85, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1999 r. IV KKN 478/99, *Prok.i Pr.-wkt. 2000/5/3* oraz A. Zoll (red.) Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz od art. 278-363 k.k., tom III wyd. 3 Warszawa 2008 komentarz do art. 280 t.27, A. Wąsek (red.) R. Zawłocki (red.) Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 222-316. Tom II, wyd. 4, Warszawa 2010 komentarz do art. 280 t. 70-71), co uzasadnia twierdzenie, że Sąd Odwoławczy dokonując kontroli wyroku Sądu I instancji w tym zakresie dopuścił się naruszenia prawa materialnego, co musiało skutkować uchynieniem zaskarżonego wyroku. Jednocześnie, z uwagi na treść art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. należało uchylić ten wyrok także w odniesieniu do S. Z. J., któremu przypisano współsprawstwo czynu zarzuconego także W. A., a zakwalifikowanego m.in. jako rozbój na szkodę S. W.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Odwoławczy będzie musiał dokonać pogłębionej interpretacji znamion art. 280 § 1 k.k. oraz innych przepisów Kodeksu karnego w perspektywie dokonanych przez Sąd I instancji i niekwestionowanych ustaleń faktycznych w odniesieniu do czynu przypisanego W. A. w pkt. 70 wyroku skazującego. W szczególności powinien ocenić, czy i kiedy samo uzyskanie informacji od pokrzywdzonego może być zakwalifikowane jako „kradzież” w rozumieniu art. 280 § 1 k.k., a nadto czy owo znamię „kradzieży” spełnia wypłata pieniędzy z rachunku bankowego S. W., w sytuacji, gdy uzależniona ona była od działania osób trzecich (pracowników banku) oraz czy istotnie wypłata ta bezpośrednio naruszyła dobra prawne (prawa majątkowe) samego S. W.

Za niezasadny uznał natomiast Sąd Najwyższy zarzut sformułowany w pkt I kasacji skazanego P. B., a sprowadzający się do twierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem I instancji doszło do naruszenia art. 80 k.p.k. mającego jednocześnie postać bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt. 10 k.p.k.

Bezsprzecznym jest, że Sąd Okręgowy przeprowadził w dniu 29 czerwca 2010 r. rozprawę główną, mimo tego, że nie był na niej obecny obrońca skazanego P. B., który to obrońca usprawiedliwił swoją nieobecność i wniósł o odroczenie rozprawy. Bezsprzecznym jest także, że w trakcie postępowania przez Sądem I instancji P. B. był pozbawiony wolności, co oznaczało że musiał mieć obrońcę, zaś udział tego obrońcy w rozprawie głównej przez sądem I instancji był obowiązkowy (art. 80 k.p.k.).

Rację ma także autor kasacji, że w przypadku, gdy mimo obowiązku wynikającego z art. 80 k.p.k., obrońca nie bierze udziału w rozprawie głównej, zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 10, i nie bada się przy tym wpływu, jakie uchybienie to mogło mieć na treść orzeczenia, czy też na prawo do obrony oskarżonego. Wprowadzanie dodatkowych przesłanek warunkujących zaistnienie bezwzględnych przyczyn odwoławczych jest sprzeczne z wyraźnym brzmieniem ustawy i prowadziłoby do zatarcia granic pomiędzy tą grupą naruszeń prawa, a uchybieniami mającymi charakter jedynie względnych przyczyn odwoławczych.

Istota problemu sprowadza się jednak do tego, czy rzeczywiście na rozprawie w dniu 29 czerwca 2010 r. prowadzonej przed Sądem Okręgowym w Ł., jako sądem pierwszej instancji, doszło do sytuacji określonej w art. 439 § 1 pkt 10, a więc czy obrońca P. B. nie wziął udziału w rozprawie, w której jego udział był obowiązkowy.

Zgodnie z art. 80 k.p.k. udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy „w wypadku” postępowania przed sądem okręgowym, jako sądem pierwszej instancji, jeżeli oskarżony jest pozbawiony wolności. Chodzi więc o postępowanie sądowe, które zostało zainicjowane aktem oskarżenia stawiającym konkretnej osobie zarzut popełnienia konkretnego przestępstwa. „Postępowaniem” jest więc rozpoznanie konkretnej „sprawy karnej”, której przedmiotem jest zarzut popełnienia przestępstwa przez daną osobę. Ze względów funkcjonalnych tak

rozumiane sprawy karne można łączyć, prowadzić je w jednym, zbiorczym postępowaniu obejmującym wiele spraw karnych. Owa wielość może wynikać zarówno z rozpoznawania zarzutów postawionych wielu osobom, jak też zarzutu popełnienia wielu przestępstw postawionego jednej osobie. Nie zmienia to faktu, że w znaczeniu materialnym będzie to wiele postępowań połączonych w jedno postępowanie w rozumieniu funkcjonalnym (formalnym). Rozróżnienie tych dwóch znaczeń terminu „postępowanie” oraz „sprawa karna” pozwala uzasadnić dopuszczalność częściowego uchylania wyroków karnych, możliwość wyłączenia sprawy do odrębnego postępowania, czy regułę wyrażoną w ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. 1983 Nr 49 poz. 223, j.t.) w myśl której, co do zasady opłatę w razie skazania uiszcza się od każdej z wymierzonych kar, chyba, że sąd wymierza karę łączną – wtedy uiszcza się jedną opłatę od tej kary (art. 2, 3 oraz 6 ustawy).

W tym kontekście należy mieć na uwadze fakt, że termin „postępowanie” może na gruncie Kodeksu postępowania karnego występować w obu tych znaczeniach. Dotyczy to w szczególności art. 80 k.p.k., który przewiduje obowiązkowy udział obrońcy w rozprawie głównej przed sądem okręgowym, jako sądem pierwszej instancji w tym postępowaniu, w którym rozpoznawana jest sprawa karna oskarżonego pozbawionego wolności. Chodzi więc o rozumienie terminu „postępowanie” w znaczeniu materialnym, jako rozpoznanie zarzutu popełnienia przestępstwa przez danego oskarżonego. Jeżeli na rozprawie głównej rozpoznawana jest sprawa karna innego oskarżonego, to chociażby następowało to w ramach jednego postępowania w znaczeniu funkcjonalnym, w którym połączono sprawy karne różnych oskarżonych, nie jest obowiązkowy udział w takiej rozprawie obrońcy innego oskarżonego, chociażby oskarżony ten był w tym czasie pozbawiony wolności.

To, czy na danej rozprawie głównej przedmiotem rozpoznania będzie sprawa karna danego oskarżonego, zależy od szeregu czynników. Przesłuchanie konkretnego świadka może mieć znaczenie dla oceny zasadności zarzutów postawionych różnym oskarżonym. Dotyczy to także przypadku, gdy dany dowód może prowadzić do podważenia wiarygodności innych dowodów. Obowiązkiem sądu jest ocena, w jakim zakresie przeprowadzane na rozprawie głównej dowody

mają znaczenie dla poszczególnych spraw karnych rozpoznawanych łącznie w jednym postępowaniu (w rozumieniu funkcjonalnym) i czuwanie nad tym, by owo rozpoznawanie dokonywane było przy spełnieniu warunków wynikających m.in. z treści art. 80. Wówczas więc, gdyby przeprowadzenie danego dowodu miało znaczenie choćby pośrednie dla spraw karnych różnych oskarżonych, konieczna byłaby obecność obrońcy tego z nich, który byłby pozbawiony wolności. Sankcją za naruszenie warunków rozpoznania sprawy karnej określonych w art. 80 k.p.k. jest bezwzględny obowiązek uchylenia przez sąd odwoławczy orzeczenia wydanego w postępowaniu, w którym do takiego naruszenia doszło (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.). Wymaga to jednak ustalenia, że naruszenie to faktycznie miało miejsce, a więc, że mimo braku obecności obrońcy oskarżonego pozbawionego wolności sąd okręgowy rozpoznał, choćby pośrednio sprawę karną także tego oskarżonego. Nie jest więc wystarczające ustalenie, że na danej rozprawie mogło potencjalnie jedynie dojść do rozpoznania takiej sprawy.

Mając na względzie powyższą wykładnię art. 80 k.p.k. oraz art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. należało stwierdzić, że na rozprawie przed Sądem Okręgowym w dniu 29 czerwca 2010 r. nie doszło do rozpoznania sprawy P. B. Jakkolwiek zeznania słuchanych na tej rozprawie świadków potencjalnie mogły mieć znaczenie dla oceny wiarygodności wyjaśnień R. D., które z kolei miały istotne znaczenie w perspektywie przypisania odpowiedzialności karnej P. B., to faktycznie na rozprawie w dniu 29 czerwca 2010 r. do złożenia zeznań zawierających tego typu informacje nie doszło. Charakterystyczne jest także, że również w treści kasacji obrońcy P. B. nie wskazano, które konkretnie wypowiedzi świadków przesłuchiwanych na tej rozprawie miałyby znaczenie dla podważenia wiarygodności wyjaśnień R. D.

W tym stanie rzeczy należało stwierdzić, że sformułowany w kasacji obrońcy P. B. zarzut naruszenia art. 80 k.p.k. jest niezasadny i nie zachodzi w związku z tym bezwzględna przyczyna odwoławcza, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Mając na względzie fakt, że spełnione zostały przesłanki z art. 535 § 1 k.p.k., nie zachodziła potrzeba do sporządzenia pisemnego uzasadnienia w zakresie tych zarzutów podniesionych w kasacjach, które miały charakter oczywiście

bezzasadny, co dotyczy w szczególności w całości kasacji S. Z. J. oraz zarzutu wskazanego w pkt I kasacji W. J. A., oraz zarzutu wskazanego w pkt II kasacji P.B.

W tym stanie rzeczy, biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wskazane okoliczności Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.